

Sporcu Kimliği ile Algılanan Sosyal Yetkinlik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Kış ve Buz Spor Branşları Sporcuları Örneği

Bu çalışma 5. Uluslararası Akademik Spor Çalışmaları Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

Fatih BEDİR [Sorumlu Yazar]

Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, fatih.bedir@atauni.edu.tr

Levent ÖNAL

Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, levent.onal@atauni.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 25.05.2023

Makale Kabul Tarihi: 22.06.2023

Makale Yayın Tarihi: 30.06.2023

ÖZET

Amaç: Bireylerin psikolojik iyi oluşlarını etkileyen faktörler arasında sosyal yetkinlik önemli bir değişken olarak görülmektedir. Bu bağlamda, sosyal yetkinliği etkileyen değişkenler arasında sahip olunan sporcu kimliği sporcu örneklemini üzerinde incelemeye değer görülmektedir. Bu çalışma, kış ve buz spor branşlarıyla ilgilenen sporcuların sporcu kimliği ile algılanan sosyal yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. **Materyal & Metot:** İlk bölümde katılımcılardan demografik bilgileriyle ilgili sorular yanıtlanmıştır. İkinci bölümde, Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeği, Üçüncü bölümde ise sporcu kimliği ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama aracı, 2019 yılında 5 farklı kış ve buz spor branşında faaliyet gösteren toplam 87 (36 kadın-51 erkek) sporcu üzerinde uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda, cinsiyet değişkenine göre sporcu kimliği alt boyutları ve toplam puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$). Ancak, algılanan sosyal yetkinlik toplam puanında cinsiyete bağlı olarak kadınlar lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < .05$). Spor branşı analizlerinde ise, sporcu kimliği alt boyutları ve toplam puanlar açısından bireylerin buz hokeyi branşında farklılaştığı belirlenmiştir ($p < .02$). Ancak, algılanan sosyal yetkinlik açısından spor branşları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > .05$). **Sonuç:** Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre, sporcu kimliği ile algılanan sosyal yetkinlik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($r = .641, p < .05$).

Anahtar Kelimeler: Algılanan Sosyal Yetkinlik, Kış ve Buz Sporları, Sporcu Kimliği.

Examining the Relationship Between Athlete Identity and Perceived Social Competence: The Case of Athletes of Winter and Ice Sports Branches

ABSTRACT

Purpose: Social competence is seen as an important variable among the factors affecting the psychological well-being of individuals. In this context, among the variables affecting social competence, the identity of the athlete is worth examining on the athlete sample. This study aims to examine the relationship between athlete identity and perceived social competence among athletes in winter and ice sports. **Material & Method:** A three-part survey technique was employed in the research. The first part consisted of demographic questions for the participants. The second part utilized the Perceived Social Competence Scale and the third part employed the Athlete Identity Scale. Data collection took place in 2019, involving 87 athletes actively participating in five different winter and ice sports. **Findings:** The analysis findings indicated no significant differences based on gender in terms of athlete identity sub-dimensions and total scores ($p > .05$). However, there was a significant difference in favor of women, depending on gender, in the total score of perceived social competence ($p < .05$). Furthermore, within the scope of sports disciplines, individuals demonstrated differentiation in athlete identity sub-dimensions and total scores in favor of ice hockey ($p < .02$). However, no significant differences were found among sports disciplines regarding perceived social competence ($p > .05$). **Result:** Correlation analysis revealed a significant positive relationship between athlete identity and perceived social competence ($r = .641, p < .05$).

Keywords: Athlete Identity, Perceived Social Competence, Winter and Ice Sports.

GİRİŞ

Günümüzde sporun ve insan yaşamının ayrılmaz bir bütün olduğu bir gerçektir. Her yaşta, bilimsel esaslarla desteklenen, bilinçli ve sistematik olarak yapılan spor faaliyetleri, insanın sağlıklı, uyumlu, başarılı ve mutlu bir yaşam sürmesinde ve fiziksel gücünün korunmasında önemli bir role sahiptir. Bu nedenle, sporun yaygınlaştırılması gereklidir. Bir toplumda sporun yaygınlaştırılması, bireylere bu özellikleri kazandırmanın yanı sıra, yüksek düzeyde rekabete dayalı çalışmalara olanak sağlayan ve evrensel bir kültür unsur olarak kabul edilen sporun sağlam bir temel üzerinde yükselmesine yardımcı olur (Atasoy & Kuter, 2005).

Sporun yaygınlaştırılması, toplumun geniş kesimlerine spor yapma fırsatları sunarak sağlıklı yaşam tarzını teşvik eder. Fiziksel aktivite düzenli olarak yapıldığında, obezite, kalp-damar hastalıkları, diyabet gibi birçok kronik hastalığın riskini azaltır ve genel sağlığı iyileştirir (Yıldız & Çetin,2018). Ayrıca, sporun sosyal etkileriyle birlikte toplumda dayanışma ve birlik duygusu geliştirilir. Spor, bireyler arasında ortak bir ilgi alanı oluşturur, takım çalışmasını teşvik eder ve insanları bir araya getiren etkinlikler sağlar (Akıncı & Çimen, 2021). Tüm bu kazanımlarının yanı sıra spor bireyler birçok sosyal ve psikolojik kazanımlarda sağladığı bilinmektedir. Bunlardan biri de sporcu kimliğidir.

İnsanlar, sosyal çevrelerinde "Kim olduğunu" sorgulama eğilimindedirler. Bireyler, kimlik arayışında genellikle sosyal statü ve rollerin belirleyici bir rol oynadığı bir sürece adım atarlar. Anne-baba, öğretmen-doktor, Asyalı-Türk gibi çeşitli kimliklere sahip olabilirler. Bunların arasında, sporcu kimliği de önemli bir yer tutar. Sporcu kimliği, bireyin sporu yaşam tarzına dönüştürerek benimsemesi ve hayatının bir parçası olarak kabul etmesidir (Namlı & Demir, 2018). Spor bilimleri alanında, araştırmacıları sporcuların psikolojik, duygusal ve davranışsal yönlerini daha iyi anlamaya yönelik bir çaba vardır. Bu çaba, sporcuların benlik kimliklerine odaklanmayı içermektedir. Benlik kimliği, bireyleri diğerlerinden ayıran ve birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan anlamlar, nitelikler ve özellikler bütünü olarak kendilik-sisteminin bir parçasıdır (Stryker & Burke, 2000; Öztürk & Canan, 2013). Sporcu kimliği, benlik kavramıyla ilişkilendirilen bir kavram olup, bir bireyin kendisini sporcu rolleriyle kimliklendirme düzeyini ifade eder (Brewer vd., 1993; Öztürk & Canan, 2013). Sporcu kimliği, zihinsel bir yapı ve toplumsal bir rol olarak kabul edilebilir. Zihinsel yapı içinde, sporcu kimliğinin etkisi belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Sporcunun başa çıkma stratejileri, davranışları ve karar verme süreçleri üzerinde etkili olduğu bilinmektedir (Horton & Mack, 2000; Öztürk & Canan, 2013).

Sporcu kimliği, bir bireyin kendini sporcu olarak tanımlaması ve sporla ilişkilendirmesi anlamına gelir (Öztürk & Canan, 2013). Bu kimlik, bireyin sporla ilgili değerleri, inançları,

tutumları ve davranışlarıyla birlikte kendini ifade ettiği bir yapıdır. Zihinsel yapı içinde sporcu kimliğinin etkisi, bireyin sporu benimsemesi, sporla ilişkili motivasyonu ve hedefleri, sporu yapma isteği ve tutkusu gibi unsurları içerir (Webb vd., 1998). Sporcu kimliğinin psikolojik yapı içindeki etkileriyle birlikte, sosyal yetkinlik alanında da önemli bir faktörü oluşturur.

Bireyin, belirli bir performansı başarıyla gerçekleştirmek için gereken etkinlikleri organize etme ve gerçekleştirme yeteneğine ilişkin kendi değerlendirmesi olarak sosyal yetkinlik (öz yeterlik) ifade edilmektedir (Senemoğlu, 1989; Öztürk & Şahin, 2007). Sosyal yetkinlik, bireyin kişiler arası ilişkilerde sergilediği performansın bireysel becerilere dayandığı bir kendilik beklentisi olarak tanımlanırken, aynı zamanda çocuk ve ergenlerin ruh sağlığında önemli bir rol oynayan önemli bir güdüleyici faktördür (Akkök, 1999; Öztürk & Şahin, 2007). Sosyal yetkinlik, insan davranışını etkileyen ve sosyal etkileşimlerde başarılı olmayı sağlayan beceri ve yeteneklerin bir kombinasyonunu içermektedir. Bireyin hayatında gerekli olan her beceri için temel bir özellik olarak sosyal yetkinlik önem taşır. İlk altı yıl olarak adlandırılan okul öncesi dönem, hayatın erken aşamasında ortaya çıkar ve bu kritik süreçte ele alınmadığında, çocuk yetişkinlik döneminde saldırganlık, utangaçlık, içe kapanıklık, kaygı gibi davranış problemlerini beraberinde getirebilen uyumsuz davranışlar sergileyebilir. Böyle bir durumda, çocuk sosyal çevrede kabul edilmekte zorluk yaşar (Durmuşoğlu & Arslan, 2012; Türkçapar, 2016).

Bu kapsamda çalışma, kış ve buz spor branşları sporcularının sporcu kimlikleri ile algılanan sosyal yetkinlik becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektedir.

MATERYAL & METOT

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak sporcularda sporcu kimliği ve sosyal yetkinlik arasındaki ilişkinin incelenmesi için bir nicel araştırma deseni tercih edilmiştir. Tarama modeli, Karasar (2012) tarafından tanımlandığı üzere bir konunun veya olayın kendi koşulları içinde incelenerek ortaya konması durumunu ifade etmektedir.

Araştırma Grubu

Araştırmanın evreni, Türkiye'de farklı kış ve buz spor branşlarında aktif olarak spor yapan elit sporculardan oluşmaktadır. Örneklem grubu ise basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen 36 kadın ve 51 erkek olmak üzere toplamda 87 kış ve buz sporları lisanslı sporcularından oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen veriler, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, aile aylık geliri, anne-baba eğitim durumu, yaşanan yer, spor yapma süresi, milli sporcu olma durumu gibi ölçeklerden elde edilen puanlar çerçevesinde karşılaştırılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Kullanılan Araçlar

Veri toplama araçları 2019 yılı içerisinde 5 farklı kış ve buz spor branşında spor yapan toplam 87 sporcuya uygulanmıştır. Araştırma verilerini toplamak için demografik soruların (cinsiyet, eğitim durumu, spor yaşı, vb.) yanı sıra Sporcu Kimliği Ölçeği ve Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeği kullanılmıştır.

Sporcu Kimliği Ölçeği (SKÖ)

SKÖ, sporcu kimliğini belirlemek amacıyla Brewer vd., (1993) tarafından ilk olarak 10 maddeden oluşacak şekilde geliştirilmiş ve daha sonra Brewer ve Cornelius (2001) tarafından gözden geçirilerek 7 maddeden oluşacak şekilde revize edilmiştir. Öztürk ve Canan (2013) tarafından 7 soru 3 alt boyuttan (Sosyal Kimlik, Sporla Sınırlanmışlık, Olumsuz duyusallık) oluşan ölçeğin, Türkçe'ye uyarlaması, sporcunun kendisini sporcu kimliği ile ne kadar özdeşleştirdiğini ölçen geçerlilik ve güvenirlik çalışmasını içermektedir. Ölçeğin sporcunun sporcu kimliğiyle olan bağını doğru ve güvenilir bir şekilde ölçme yeteneği ortaya konmuştur. Ölçekte yer alan her bir ifadeyi 1'den 7'ye kadar değişen puan aralıkları ile değerlendiriyoruz, bu ölçekte 1 (Kesinlikle katılıyorum) en yüksek, 7 (Kesinlikle katılmıyorum) ise en düşük dereceyi temsil etmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısının .81 olduğu belirtilmiştir.

Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeği (ASYÖ)

Sarıçam vd., (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Anderson vd., (2007) tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeği (ASYÖ), bireyin sosyal ilişkilerdeki algılamasını ve kendisi hakkında bilgi sağlamasını temel alan bir ölçme aracıdır. ASYÖ, toplamda 6 madde ve toplam boyut üzerinden değerlendirme yapan ölçek, bireylerin katılım düzeylerini 1 (Hiç katılmıyorum) ile 5 (Tamamen katılıyorum) arasında değerlendirmelerini sağlar. Ölçekten elde edilebilecek puanlar 6 ile 30 arasında sıralanmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısının .80 olduğu belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

SPSS V.21 istatistik paket programı, araştırma kapsamında gerçekleştirilen istatistiksel analizlerin yapılmasında kullanılmıştır. Verilerin analiz öncesi parametrik testlerin ön şartlarını sağlaması için bazı istatistiksel testler yapılmıştır. İlk olarak, verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini değerlendirmek amacıyla Skewness ve Kurtosis testleri uygulanmıştır. Bu testler sonucunda, verilerin normal dağılıma uygun olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, Levene testi ile varyansların eşitliği de kontrol edilmiştir ve veriler arasında homojenlik sağlandığı görülmüştür. Ölçeklerin güvenirliğini değerlendirmek amacıyla, Cronbach Alpha katsayısı hesaplanarak ölçeklerin iç tutarlılığı incelenmiştir. Yapılan analizlere göre Algılanan Sosyal

Yetkinlik Ölçeği güvenilirliği .86, Sporcu Kimliği Ölçeği'nin güvenilirliği ise .90 olarak bulunmuştur. Verilerin analizinde istatistiksel yöntemlerden faydalanılmış olup, karşılaştırmalı analizler için bağımsız örneklem t-testi, ayrıca üç ve daha fazla değişken için değişkenler için yapılan analizlerde Tek Yönlü ANOVA ve Pearson korelasyon testlerine başvurulmuştur. Analiz sonuçlarının istatistiksel anlamlılık düzeyi, $p < 0.05$ (*) ve $p < 0.01$ (**) olarak saptanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	36	41.4
Erkek	51	58.6
Eğitim Durumu		
Lise Okuyor	26	29.9
Ön Lisans Okuyor	1	1.1
Lisans Okuyor	50	57.5
Üniversite Hazırlık Döneminde	10	11.5
Yaş		
16-19 Yaş	47	54.0
19-22 Yaş	40	46.0
Aile Aylık Gelir		
0-2000 TL	2	2.3
2001 - 3500 TL	10	11.5
3501 ve üzeri	75	86.2
Spor Branşı		
Short Track	17	19.5
Kayak	19	21.9
Snowboard	20	23.0
Buz Hokeyi	31	35.6
Spor Yaşı		
1-3 Yıl	44	50.6
3 Yıl ve Üzeri	43	49.4
Milli Sporcu		
Evet	58	66.7
Hayır	29	33.3
Toplam	87	100.0

Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde (toplam 84 kişi) %41.4'ünün kadın %58.6'sının erkeklerden, %29.9'u lise, %1.1'i Ön Lisans, %57.5'inin Lisans okuduğu gözlenirken %11.5'inin üniversiteye hazırlık döneminde olduğu görülmektedir. 16 ile 22 yaş aralığında tespit edilen katılımcıların %2.3'ünün 2000 TL altında, %11.5'inin 2001 ve 3500 TL arasında %86.2'sinin 3501 TL ve üzerinde aile aylık gelirine sahip olduğu tespit edilmiştir. Branşlara bakıldığında ise 17 kişi (%19.5) ile short tack, 19 kişi (%21.9) kayak, 20 kişi (%23.0) snowboard ve 31 kişi (%35.6) buz hokeyinden katılımcıları oluşturduğu görülmektedir. 58 kişi (%66.7) milli sporcu olarak tespit edilirken 29 kişi (%33.3)'nin milli sporcu olmadığı bulgulanmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Sporcu Kimlikleri ve Algılanan Sosyal Yetkinlik ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının cinsiyete göre incelenmesi

	Cinsiyet	n	X	ss	t	p
Sosyal Kimlik	Kadın	36	6.28	.61	.90	.55
	Erkek	51	6.12	.94	.97	
Sporla Sınırlanmışlık	Kadın	36	5.95	1.22	-.13	.07
	Erkek	51	5.99	1.05	-.12	
Olumsuz Duyuşsallık	Kadın	36	6.33	.97	-.18	.56
	Erkek	51	6.37	.97	-.18	
Sporcu Kimlik Toplam	Kadın	36	6.20	.80	.26	.44
	Erkek	51	6.15	.91	.27	
Algılanan Sosyal Yetkinlik	Kadın	36	4.74	.32	2.26	.05*
	Erkek	51	4.51	.52	2.44	

*p≤0,05 (anlamlılık düzeyi)

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre sporcu kimlikleri alt boyut ve toplam puanında herhangi bir anlamlı farklılık gözlenmemiştir (p<0.05). Algılanan Sosyal Yetkinlik toplam puanında ise anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p>0.05).

Tablo 3. Katılımcıların Sporcu Kimliği ve Algılanan Sosyal Yetkinlik ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının Spor Yaşına göre incelenmesi

	Spor Yaşı	n	X	ss	t	p
Sosyal Kimlik	1-3 Yıl	44	6.18	.98	-.02	.77
	3 Yıl +	43	6.19	.63	-.02	
Sporla Sınırlanmışlık	1-3 Yıl	44	6.19	1.13	1.84	.85
	3 Yıl +	43	5.75	1.08	1.84	
Olumsuz Duyuşsallık	1-3 Yıl	44	6.40	.98	.51	.38
	3 Yıl +	43	6.30	.96	.51	
Sporcu Kimlik Toplam	1-3 Yıl	44	6.25	.97	.82	.98
	3 Yıl +	43	6.09	.74	.82	
Algılanan Sosyal Yetkinlik	1-3 Yıl	44	4.62	.51	.16	.76
	3 Yıl +	43	4.60	.42	.16	

*p≤0,05 (anlamlılık düzeyi)

Tablo 3 incelendiğinde sporcu kimliği alt boyut ve toplam puanlarında ayrıca algılanan sosyal yetkinlik toplam puanında spor yaşı açısından herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır (p<0.05).

Tablo 4. Katılımcıların Sosyal Kimlik ve Algılanan Sosyal Yetkinlik ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının Milli Sporcu durumuna göre incelenmesi

	Milli Sporcu	n	X	ss	t	p
Sosyal Kimlik	Evet	58	6.22	.88	.61	.87
	Hayır	29	6.11	.68	.66	
Sınırlanmışlık	Evet	58	6.00	1.24	.36	.20
	Hayır	29	5.91	.83	.42	
Olumsuz Duyuşsallık	Evet	58	6.35	1.06	-.03	.58
	Hayır	29	6.36	.76	-.04	
Sporcu Kimlik Toplam	Evet	58	6.20	.95	.37	.59
	Hayır	29	6.12	.66	.42	
Algılanan Sosyal Yetkinlik	Evet	58	4.62	.47	.21	.48
	Hayır	29	4.59	.45	.21	

(p>0.05)

Tablo 4 incelendiğinde sporcu kimliği alt boyut ve toplam puanlarında ayrıca algılanan sosyal yetkinlik toplam puanında milli sporcu olma durumuna göre herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$)

Tablo 5. Katılımcıların Sosyal Kimlik ve Algılanan Sosyal Yetkinlik ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının Aile gelir durumuna göre incelenmesi

	Aile Gelir	n	X	ss	F	p	Fark
Sosyal Kimlik	A-0-2000 TL	2	6.00	.47	3.98	.02*	C>B
	B-2001-3500 TL	10	5.53	1.70			
	C-3501 +	75	6.28	.60			
Sporla Sınırlanmışlık	A-0-2000 TL	2	6.00	.70	3.66	.03*	C>B
	B-2001-3500 TL	10	5.10	1.98			
	C-3501 +	75	6.09	.92			
Olumsuz Duyuşsallık	A-0-2000 TL	2	6.25	.35	1.93	.15	-
	B-2001-3500 TL	10	5.80	1.65			
	C-3501 +	75	6.43	.84			
Sporcu Kimlik Toplam	A-0-2000 TL	2	6.07	.50	3.89	.02*	C>B
	B-2001-3500 TL	10	5.48	1.64			
	C-3501 +	75	6.27	.68			
Algılanan Sosyal Yetkinlik	A-0-2000 TL	2	4.75	.35	6.75	.00*	C>B
	B-2001-3500 TL	10	4.13	.89			
	C-3501 +	75	4.67	.34			

*($p<0.05$)

Tablo 5 incelendiğinde sporcu kimliği alt boyutlarından olumsuz duyuşsallık ($p>0.05$) alt boyutu haricinde diğer alt boyutlar ve toplam puanlarında ayrıca algılanan sosyal yetkinlik toplam puanında gelir durumu açısından anlamlı farklılıklara rastlanmıştır ($p<0.05$).

Tablo 6. Katılımcıların Sosyal Kimlik ve Algılanan Sosyal Yetkinlik ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının Branş durumuna göre incelenmesi

	Branş	n	X	ss	F	p	Fark
Sosyal Kimlik	A-Short Track	17	6.07	1.41	2.16	.09*	D>C
	B-Kayak	19	6.29	.57			
	C-Snowboard	20	5.85	.63			
	D-Buz Hokeyi	31	6.40	.52			
Sınırlanmışlık	A-Short Track	17	5.70	1.78	3.88	.01*	D>A,C
	B-Kayak	19	6.02	.79			
	C-Snowboard	20	5.45	1.01			
	D-Buz Hokeyi	31	6.43	.66			
Olumsuz Duyuşsallık	A-Short Track	17	6.02	1.37	2.63	.05*	D>A,C
	B-Kayak	19	6.55	.89			
	C-Snowboard	20	6.02	1.11			
	D-Buz Hokeyi	31	6.62	.42			
Sporcu Kimlik Toplam	A-Short Track	17	5.95	1.41	3.34	.02*	D>A,C
	B-Kayak	19	6.29	.63			
	C-Snowboard	20	5.78	.81			
	D-Buz Hokeyi	31	6.47	.44			
Algılanan Sosyal Yetkinlik	A-Short Track	17	4.50	.76	1.05	.37	-
	B-Kayak	19	4.72	.40			
	C-Snowboard	20	4.51	.44			
	D-Buz Hokeyi	31	4.66	.27			

*($p<0.05$)

Spor branşı açısından bireylerin sporcu kimlikleri tüm alt boyutlar ve toplam puanda (.02) buz hokeyi lehine ($p < 0.05$) farklılaşırken, algılanan sosyal yetkinlik (.37) açısından anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > 0.05$).

Tablo 7. Katılımcıların Sosyal Kimlik ve Algılanan Sosyal Yetkinlik ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının korelasyon analizi

		1	2	3	4	5
1 Sosyal Kimlik	r	-				
	p					
2 Sporla Sınırlanmışlık	r	.736**	-			
	p	.000				
3 Olumsuz Duyuşsalık	r	.745**	.757**	-		
	p	.000	.000			
4 Sporcu Kimlik Toplam	r	.918**	.912**	.903**	-	
	p	.000	.000	.000		
5 Algılanan Sosyal Yetkinlik	r	.648**	.576**	.512**	.641**	-
	p	.000	.000	.000	.000	

* ($p < 0.01$)

Yapılan korelasyon analiz sonuçlarına göre, sporcu kimliği ile algılanan sosyal yetkinlik arasında ($r = .641$) pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlara göre; Sporcu kimliğini benimsemiş bireylerin algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin de yükseldiği ifade edilebilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada, kış ve buz sporlarıyla ilgilenen sporcuların sporcu kimliği ile algılanan sosyal yetkinlik arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, 5 farklı kış ve buz spor branşında aktif olarak spor yapan 51 erkek ve 36 kadın olmak üzere toplam 87 sporcuya yönelik bir ölçek ve anket tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgular, sporcu kimliği alt boyutları ve toplam puanlar açısından cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir ($p > .05$). Ancak, algılanan sosyal yetkinlik toplam puanında cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < .05$). Spor branşlarına göre yapılan analizlerde, sporcu kimliği alt boyutları ve toplam puanlar açısından bireylerin buz hokeyi branşında farklılaştığı belirlenmiştir ($p < .02$). Ancak, algılanan sosyal yetkinlik açısından spor branşları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > .05$). Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre, sporcu kimliği ile algılanan sosyal yetkinlik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($r = .641$, $p < .05$). Cornelius, (1995) Sporcu kimliğinin, benlik kavramı, deneyimleri, sosyal ilişkiler arasında önemli bir yordayıcı olduğundan bahseder.

Bulgularımız, cinsiyet değişkenine bağlı olarak sporcu kimliği alt boyutları ve toplam puanları açısından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar, cinsiyetin sporcu kimliği üzerindeki etkisinin kış ve buz sporlarında önemli bir faktör olmadığını düşündürmektedir. Benzer şekilde, literatürdeki bazı çalışmalar da cinsiyetin sporcu kimliği üzerindeki etkisinin belirsiz veya minimal olduğunu bulmuşlardır (Martin, 2008; Zimmermann, 2021; Collins, 2013). Öte yandan, algılanan sosyal yetkinlik toplam puanında cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir farklılık tespit ettik. Kadın sporcuların algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin erkek sporculara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar, cinsiyetin sporcuların sosyal yetkinlik algıları üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Bu bulgular, daha önceki çalışmalarda bazı bulgularla da uyumludur (Dykens vd., 1996; Bedard vd., 2020).

Bazı çalışmalarda ise erkeklerin genellikle daha yüksek sporcu kimlik algısına sahip olduğunu, sporu daha merkezi bir parça olarak yaşamlarının bir parçası olarak tanımladıklarını ve daha yüksek başarı motivasyon düzeylerine sahip olduklarını göstermiştir (Miller, 2009; Brewer and Cornelius 2002; Brewer vd., 1993; Rajan ve Varma, 2022). Bununla birlikte sınırlanmışlık alt boyutu, bir sporcunun diğer rolleri ihmal ederek ağırlıklı olarak bir sporcu olarak tanımlanmayı ne kadar istediğini açıklarken, sporcular yaralanmalar veya spordan ayrılma nedeniyle rolle özdeşleşmediklerinde olumsuz duygulanım görülür (Rajan ve Varma, 2022). Adler ve Adler'in (1987) erkek basketbolcular üzerinde yaptığı araştırma, sporlarına ve Atletik Kimliklerine harcanan çaba sayesinde, üniversite öğrencilerine sunulan diğer rollerin, yani öğrenci veya sosyal rollerin ihmal edildiğini veya göz ardı edildiğini ortaya koymaktadır.

Emekli seçkin bir sporcunun ruh sağlığını araştıran az sayıdaki çalışmadan birinde araştırmacılar, emekli olduktan sonra hem sosyal destek ağlarının hem de güçlü bir atletik kimliğin kaybına yol açan, bu durumun uyum bozukluğu, depresyon ve anksiyeteye sebep olduğunu belirtmektedir (Jewett, Kerr, & Tamminen, 2019)

Spor branşlarına göre yapılan analizlerde, buz hokeyi branşında sporcu kimliği alt boyutları ve toplam puanları açısından diğer spor branşlarından anlamlı bir şekilde farklılaşma tespit ettik. Bu bulgu, farklı spor branşlarının sporcu kimliği gelişiminde farklı etkilere sahip olabileceğini düşündürmektedir. Örneğin, buz hokeyi gibi takım sporları, sporcuların kimliklerini daha fazla takım bağlamında tanımlamalarına yol açabilir. Bu sonuçlar, literatürdeki bazı çalışmalarla da desteklenmektedir (Roberts vd., 2016; Stevens vd., 2018).

Ayrıca, yapılan korelasyon analizi sonuçları, sporcu kimliği ile algılanan sosyal yetkinlik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, sporcu kimliğinin sosyal yetkinlik algısı ile ilişkili olabileceğini ve sporcuların kendilerini spor kimliği

üzerinden tanımladıkça sosyal yetkinliklerinin artabileceğini düşündürmektedir. Benzer şekilde, diğer çalışmalarda da sporcu kimliği ile sosyal yetkinlik arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (Brewer, 1993)

Çalışmanın sınırlılıkları

Çalışma örneklem büyüklüğü kış ve buz spor branşları kapsamında incelenmiş ve bu bağlamda müsabık ve lisanslı sporcu örneği Sadece 87 sporcu üzerinde gerçekleştirilmiş olması, sonuçların genelleştirilebilirliğini kısıtlayabilir. Gelecekteki çalışmalarda daha büyük ve çeşitli örneklem grupları kullanmak, sonuçların daha genel geçerliğini sağlayabilir. Ayrıca çalışma kış ve buz spor branşları üzerine odaklanmıştır. Bu nedenle, sonuçlar sadece bu spesifik grup üzerinde geçerlidir. Farklı spor branşları veya sporcuların farklı seviyeleri üzerinde benzer çalışmalar yapılması, sonuçların genelleştirilmesini ve daha kapsamlı bir anlayışın oluşmasını sağlayabilir.

Öneriler

Sporcu kimliği ve sosyal yetkinlik arasındaki ilişkiyi anlamak için uzunlamasına çalışmalar yürütmek önemlidir. Sporcuların kimlik gelişimi ve sosyal yetkinlikleri zaman içinde nasıl değiştiğini anlamak, daha derinlemesine bir perspektif sunabilir.

Gelecekteki araştırmalar, sporcu kimliği ile sosyal yetkinlik arasındaki ilişkide rol oynayabilecek bağlamsal faktörleri dikkate almalıdır. Örneğin, antrenörlerin veya takım arkadaşlarının desteği, sporcuların sosyal yetkinliklerini nasıl etkileyebilir? Bu faktörlerin araştırılması, daha kapsamlı bir anlayış sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Adler, P., & Adler, P. A. (1987). Role conflict and identity salience: College athletics and the academic role. *The Social science journal*, 24(4), 443-455. [https://doi.org/10.1016/0362-3319\(87\)90059-0](https://doi.org/10.1016/0362-3319(87)90059-0)
- Anderson-Butcher, D., Iachini, A.L., & Amorose, A.J. (2007). Initial reliability and validity of perceived social competence scale. *Research on Social Work Practice*, 18 (1), 47-54.
- Atasoy, B., & Kuter, F. Ö. (2005). Küreselleşme Ve Spor. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 11-22. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/16681/173332>
- Bedard, C., Hanna, S., & Cairney, J. (2020). A longitudinal study of sport participation and perceived social competence in youth. *Journal of Adolescent Health*, 66(3), 352-359. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2019.09.017>
- Brewer BW, Cornelius AE (2001): Norms and factorial invariance of the Athletic Identity Measurement Scale. *Academic Athletic Journal*, 15, 103-113.
- Brewer, B. W., Van Raalte, J. L., & Linder, D. E. (1993). Athletic identity: Hercules' muscles or Achilles heel? *International Journal of Sport Psychology*, 24(2), 237-254.
- Cornelius, A. (1995). The relationship between athletic identity, peer and faculty socialization, and college student development. *Journal of College Student Development*, 36(6), 560-573.

- Dykens, E. M., & Cohen, D. J. (1996). Effects of Special Olympics International on social competence in persons with mental retardation. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 35(2), 223-229. <https://doi.org/10.1097/00004583-199602000-00016>
- Namlı, S., & Demir, G. T. (2018). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sporcu Kimlikleri Ve Başarı Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(7), 179-196. <http://dx.doi.org/10.29157/etusbe.83>
- Jewett, R., Kerr, G., & Tamminen, K. (2019). University sport retirement and athlete mental health: A narrative analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(3), 416-433. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2018.1506497>
- Martin Lisa, Fogarty Gerard. (2008). *Is there a basis for the notion of athletic identity?* Proceedings of the 43rd Annual APS Conference; p. 164-168.
- Mike Collins (2013) Routledge Handbook of Sports Development, *European Sport Management Quarterly*, 13(4), 491-495, <https://doi.org/10.1080/16184742.2013.809371>
- Öztürk, F., & Şahin, Ş. K. (2007). Spor yapan ve yapmayan 9-13 yaş grubu bireylerin sosyal yetkinlik beklentisi puanlarının karşılaştırılması (Bursa örneği). *İlköğretim Online*, 6(3), 469-479.
- Öztürk, P. & Canan, K. (2013). Sporcu Kimliği Ölçeğinin Türkçe Formunun Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(1), 1-10. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/sbd/issue/16372/171320>
- Sarıçam, Ö. G. H., Akın, A., Akın, Ü., & Çardak, Y. D. D. M. (2013). Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 6 (13), p591-600.
- Türkçapar, Ü. (2016). Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Bireylerin Algılanan Sosyal Yetkinlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 453-462. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/22606/241606>
- Zimmermann, J. A. (2021). The relationship of teachers' multidimensional autonomy support in physical education and students' leisure-time physical activity mediated by cognitive appraisals and achievement emotions (Doctoral dissertation, Technische Universität München).
- Yıldız, E., & Çetin, Z. (2018). Sporun psiko-motor gelişim ve sosyal gelişime etkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 5(2), 54-66.
- Akıncı, A. Y., & Çimen, E. (2021). İlkokul öğrencilerinin hareketli ve sağlıklı yaşam yeterlilikleri (Isparta Örneği). *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 17-27.